

ЗАПИТАННЯ №29 (2 СЕСІЯ)

Для характеристики якого явища на західноукраїнських землях кінця XIX — початку XX ст. можна використати зображене рекламне оголошення?

- А репатріація
- Б еміграція
- В депортація
- Г евакуація

ВІДПОВІДЬ:

Для початку з'ясуємо значення кожного варіанту відповіді. Отже, репатріація (варіант А) — це повернення (часто примусове) когось на батьківщину, еміграція (варіант Б) — переїзд на постійне місце проживання в іншу країну, депортація (варіант В) — вигнання, висилка з постійного місця проживання або держави, а евакуація (варіант Г) — тимчасове вивезення людей перед небезпекою (наприклад, катастрофою чи воєнним конфліктом). Тепер розглянемо зображення: бачимо там лайнер, а також написи — «до Америки», «до Канади», «бюро подорожей», «Львів» та «Чернівці». Два останні написи — західноукраїнські міста, тому можемо зробити висновок, що мова йде про Західну Україну, яка тоді входила до складу Австро-Угорської імперії. У той час її території були перенаселені (кількість населення перевищила за 8 мільйонів осіб, з яких українці становили понад 6 мільйонів), більше 40% земель належали поміщикам, а поважних промислових центрів, окрім Львова й Дрогобицького нафтового басейну, не було. Тому люди не могли йти працювати у промисловість.

Це все призводило до т. зв. земельного голоду, який відчували жителі східних регіонів імперії, зокрема, українці, земельні наділи яких були дуже малі для того, аби прогодувати сім'ю. Мігрувати у пошуках ліпшого життя в межах імперії, наприклад, в Чехію, Словаччину, Угорщину, вони не могли, оскільки ці території також були густо заселені. Тому вони були змушені переселятися в інші країни, наприклад, у Північну Америку (США та Канаду), уряди яких активно заохочували їх до цього через своїх емісарів (причина: в цих двох країнах був дефіцит робочої сили на селі. Промисловість розвивалася дуже швидко, і динамічно зростаючі міста потрібно було годувати). Тому уряди цих держав заохочували в'їзд на свою територію охочих займатися сільським господарством. Українські землі Австро-Угорщини були аграрно перенаселені, а тому вони були об'єктом роботи емісарів-вербувальників, які від імені урядів рекламували перспективу отримати щедри земельні наділи та матеріальну допомогу на перший час на американському континенті. А «бюро подорожей», які можна побачити на зображенні, виступали у ролі посередників, які допомагали в еміграційних питаннях. До слова, до початку Першої світової війни в Канаді та США проживало чверть мільйона емігрантів-українців — як правило, вихідців із Західної України. Отже, робимо висновок, що правильний варіант — Б.

ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ: Б

ЗАПИТАННЯ №24 (1 СЕСІЯ)

Що було спільним для селянських реформ XIX ст. у Російській та Австрійській імперіях?

- А упровадження в умовах революційних подій у Європі надання селянам землі та громадянських прав
- Б залучення селянства до парламентської діяльності
- Г ліквідація селянського малоземелля та безземелля

ВІДПОВІДЬ:

Селянські реформи в Австрійській імперії почалися у 1848 році, а в Російській — у 1861: в цей час скасовують кріпацтво, особисту залежність селянина від пана. Тепер розберемо кожен з варіантів. Отже, щодо А, то в умовах загальноєвропейських революційних подій 1848—1849 рр. проходило скасування кріпацтва тільки в Австрійській імперії, бо на Російську імперію революція 1848—1849 рр. не поширилася, а в 1861 р. (коли в Росії скасували кріпацтво) революції в Європі не було.

Тому цей варіант не підходить. Не підходить і В: селян почали залучати до парламентської діяльності також тільки в Австрії. У Росії ж у 1861 році жодного парламенту не існувало. Щодо Г, то він теж не є правильним, тому що ліквідація селянського малоземелля та безземелля не відбулася в жодній з імперій (в Австрії через це селяни мусили емігрувати за кордон, а в Росії — виходити на малозаселені простори Сибіру, Казахстану і Далекого Сходу). Тому єдине, що об'єднує реформи, — це варіант Б. Дійсно, селянам надали земельні наділи, якими вони володіли, перебуваючи в кріпацтві (державна викупила ці землі в поміщиків, а селяни в розстрочку повертали вартість за неї державі у вигляді викупних платежів). До того ж, вони, втративши статус кріпаків, стали вільними громадянами: отримали право торгувати, відкривати підприємства, купувати рухоме і нерухоме майно й обов'язок платити податки. Також в обох імперіях вони теоретично могли бути вибраними до місцевих органів влади.

ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ: Б

ЗАПИТАННЯ №34 (СЕСІЯ 1)

Прочитайте уривок з історичного джерела та виконайте завдання. «Розміри допомоги, яку одержує населення голодуючих губерній України через державні органи, не перевищує 7,5% задоволення всього голодуючого населення. Допомога, здійснювана закордонними комісіями та приватними організаціями, досягне у майбутньому 8% потреб...»

Цитовану доповідну

записку створено в роки:

- А «воєнного комунізму».
- Б нової економічної політики.
- В форсованої індустріалізації.
- Г суцільної колективізації.

ВІДПОВІДЬ:

У доповідній записці йдеться про період голоду на території України у XX ст. А їх було три — у 1921—1922, 1932—1933 та 1946—1947 рр. Однак записка не могла бути написана у 1946—1947 рр., тому що описані у варіантах відповіді події відбулися набагато раніше — у 20—30 рр. До того ж, в уривку йдеться про допомогу від закордонних організацій, а, як відомо з історії, СРСР не визнавав наявність голоду 1946—1947 рр. перед світовим товариством. Тому допомогу з-за кордону він отримувати не міг. Щодо голоду 1932—1933 рр., то його він також не визнавав радянською владою. Лишається тільки голод 1921—1922 рр., який дійсно визнавався, оскільки для його появи були начебто об'єктивні причини: війна, посуха тощо. Однак насправді однією з найголовніших причин голоду був «воєнний комунізм» (1918—1921 рр.). Він характеризувався централізацією у управлінні економікою, націоналізацією промисловості, держмонополією на торгівлю, появою продрозклад-

ки (фактично це була конфіскація сільськогосподарської продукції) тощо. Також у цей період були ліквідовані приватні банки і конфісковані вклади у населення. Наслідком цього всього стала страшна інфляція, зупинка промисловості і ринкових відносин, голод тощо. Почалися повстання в селі та армії, бунти у містах. Однак, незважаючи на це, доповідна записка не була написана у період «воєнного комунізму» (варіант А). А вже у цитаті згадуються приватні організації, які, як ми вже знаємо, у цей період були ліквідовані. Щодо варіантів В та Г, то вони також не підходять, оскільки описані в них події проходили в кінці 20-х років, тобто набагато пізніше описаного голоду. Отже, правильна відповідь — Б. Дійсно, більшовики на чолі з Леніном весною 1921 року вирішують змінити політику, щоб подолати кризу і, найголовніше, не втратити владу. Тому просять допомогу з-за кордону і запроваджують нову економічну політику. Відповідно до неї, у сільському господарстві скасовували продрозкладку, замінивши її на фіксований продподаток. Тобто залишки продукції селяни мали право реалізовувати. Щоб заохотити їх до цього, була проведена фінансова реформа і запроваджені (у 1922—1924 рр.) т. зв. ленінський червонець, підкріплений золотим запасом держави. Це все стимулювало селян виробляти продукцію для продажу. Щодо підприємств легкої та харчової промисловості, то вони були повернені старим власникам або ж віддані охочим брати їх в оренду. Також дозволялася приватна форма власності. Це дозволило державі вийти на довоєнні показники в легкій і харчовій промисловості та сільському господарстві.

ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ: А

ЗАПИТАННЯ №25 (СЕСІЯ 2)

Укажіть відмінність «молодих громад» від «старих» (існ. в Наддніпрянській Україні у другій половині XIX ст.?)

- А виступали за політизацію національно-визвольної боротьби
- Б діяли як легальні культурно-просвітні організації
- В активно готували народне повстання проти самодержавства
- Г брали участь у терористичній діяльності російських народників

ВІДПОВІДЬ:

Український громадський рух зароджується в Російській імперії після смерті імператора Миколи I у 1855 році, а перші роки правління Олександра II були відносно ліберальними. Тому в Петербурзі (1859 р.) такі діячі як М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко створюють товариство «Громада». За їхнім прикладом виникають громади в інших містах України. Найпотужнішою була Київська, або «Стара», громада. Туди входили В. Антонович, Т. Рильський, М. Лисенко тощо. Вони проводили наукові дослідження та займалися масовою просвітою українців, тобто обстоювали винятково куль-

турну автономію України. Тому вихід Валуєвського циркуляру в 1863 р., яким заборонявся практично весь друк книжок українською, спричинює тимчасовий занепад громадського руху. Однак на зламі 1860—70-х рр. він знову відроджується. Його діячі гуртуються навколо легальної наукової і просвітницької діяльності в Південно-Західному відділі Російського Географічного Товариства та редакції газети «Київський телеграф», яка, видаючись російською, зробила значний внесок у пропагування української культури. Занепокоєні такою активністю, урядові кола схилили імператора до підписання Емського Указу (вийшов 1876 р. і був чинний до 1895 р.), який забороняв видання, ввезення в межі імперії україномовної продукції і діяльність україномовних театральних труп. Указ ліквідував згаданий відділ товариства, заклав «Київський телеграф». Окремо ним заборонялося жити на території України М. Драгоманову та П. Чубинському. Але, незважаючи на це все, громадський рух не припинився: він почав існувати підпільно. Також члени «Старої громади» вирішили організувати національний центр за кордоном, і Драгоманов в еміграції почав видавати журнал «Громада». Окрім цього, він запропонував нову, політичну, програму для українського руху. Однак «старогромадівці» сприйняли її як радикальну і відмовилися від політичної діяльності. Така позиція відштовхнула від них значну частину молоді, яка сама почала організовувати власні «молоді» громади. З цього всього робимо висновок, що правильний варіант — А.

ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ: А